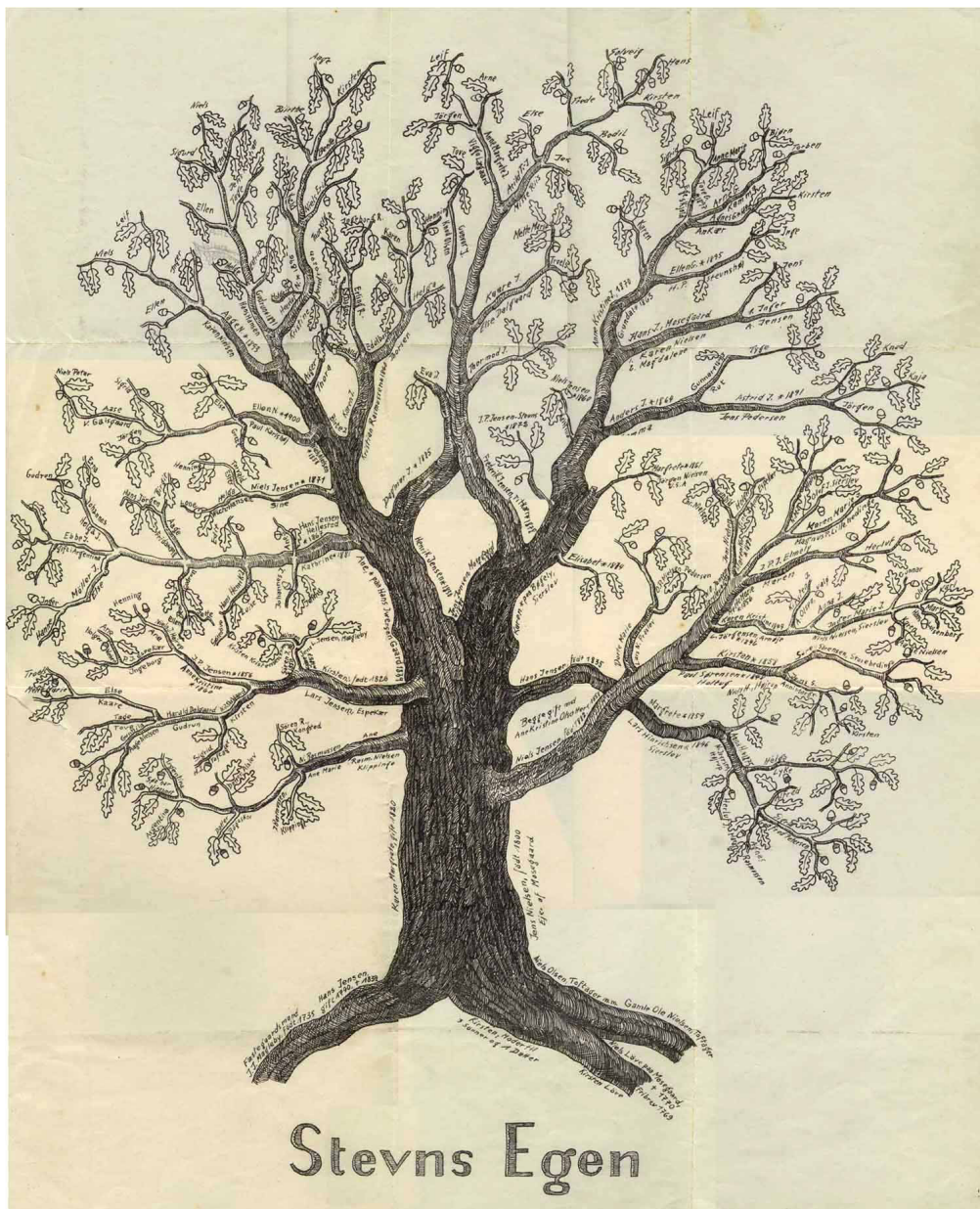

FAMILIEN paa TOFTKÆR

Vor gamle Slægt skal den da helt forglemmes, nej.
De var kun jævne Bønder, mere var de ej.
Men det var dem, der tof de første haarde Tag,
og lagde Grund til det, vi er i Dag. —

Detto er kun en Beretning om noget af det de gamle fortalte og er især fortalt for mine Børn. Det er maaske baade pyntet og forvansket, men jeg fortæller det i den Form, jeg har modtaget det uden at søge til Kilder, som maaske kunde give bedre og anderledes Besked og haaber saa, det kan faa en Smule Værdi for kommende Slægter, og især vise hvilken Arv paa godt og ondt vi har modtaget fra dem, der gik forud. —

E G E N.

Egen har altid været regnet for Familions Stamtræ. Den blev hentet fra Louisenborg det første Foraar efter at Huset var bygget, altsaa 1862. Der skulde være et ordentlig Træ ved Huset, sagde de gamle. Den blev hurtigt Træernes Træ her i Haven. Den var vel snarere Livets end Kundskaabens Træ, og selv om Frost og Storm ødelagde nogle Grene, saa de visnede, saa satte den stadig friske Skud, der stræbte højere og højere opad. Livet sejroede stadig over Døden, baade hos Træet og hos Slægten.

Det var vist ikke tilfældigt, at den kom fra Louisenborg. Man har nok allerede dengang tænkt paa, at den skulde minde om det gamle Hjem og de gamle Slægter.

Egen er i Grunden et mærkeligt Træ, man siger, at den er Skovens Aristokrat. Fra dens Top er der en valdig Udsigt, og dens Rødder trængor længere ned i Jorden end noget andet Træ. Den sætter ikke Løvet tattere, end at de unge Træer vokser godt under dens Krone, og de tykke knudrede Grene bryder Vinden godt og giver Lø for den opvoksende Skov. Ja, et bedre Familietræ og et smukkere Symbol kunde næppe findes.

"Her har den standet snart Hundrede Aar
viftet for Slægter, der svinder og kommer,
viftet Goddag til den gryende Vaar,
Farvel til den svindende Sommer".

Men der er ikke alene Poesi over den. Det er, som hele dens vildige Top er fyldt med Aventyr og gamle Beretninger. - - "Har du lytt' til Granens Susen ved din Moders Hytte", siger Topelius. Vi har vist alle lyttet til Egens Susen, medens vi var Børn. Jeg synes, at den fortæller allermest, naar den en sildig Høstaften blander sin dybe Røst med Balgebruset ude fra Holtugvig og varsler uroligt Vejr. Saa er det ligesom man aner svundne Slægters Røster i Bruset, og ligesom man bedre forstaar, hvad der optog dem, og hvad de kæmpede for. Der var de gamle kloge Andelsbønder, som lagde Grunden for vor Økonomi, og deres Fædre, der gav Livet det aandelige Indhold, som vi lever paa endnu. Saa var der det Slægtled, der skaffede os den dyre Frihed og før dem de gamle Hovbønder, som sukkende trældede paa Herregaardens Mark, og som aldrig kunde glemme, at deres Forfædre var Fribønder, der stammede fra de gamle Vikinger, som ligger i Kamphejlene. Ja, det er ligesom man hører alle deres Stemmer i Bruset snart stille og hviskende, snart stolte og betagende. Og selv føler man sig stolt, for de var alle af vor Slægt, og det var vor Kamp, de kæmpede, baade de, der forsvarede Landet med Vaaben i Haand og de, der kæmpede med den stridige Jord, eller som paa Møder og Ting maatte tale vor Sag.

Og vi er deres Arvinger. Vi, og de, der kommer efter os, vi fik Sejrens Løn og Kampons Kaar. Det var vor Arvepart.

Men Egen staar sin ensomme Vagt og giver Lø for Slægt og Ejendom og fortæller Slægtens Saga til alle dem, som har Evne at høre. Den er Bindeled mellem Fortid og Fremtid, og den er Slægtens Symbol. Gid kommende Slægter maa forstaa dens Tale!

S L Æ G T E N S V U G G E .

Slægtens Vugge har staaet i Ivergaarden. Den er lavet af raa plumpe Brædder, og for Tiden er den uden Gænger. Men der er Poesi over den gamle Vugge. I den har Slægten nedlagt deres spæde Fremtidshaab. Og i den har Børnene drømt deres allerførste vage Fremtidsdrømme. Der laa de og pludrede af Velvære, og der græd de, naar ingen havde Tid at hjælpe dem.

Alle Slægtens Børn skulde prøve at sove i Oldemors Vugge og ligesom knyttes til Fortiden gennem den. Der sov Mormoder og hendes Søsken. Der sov Mor, da hun var lille, og der blev hendes Børnebørn puttet ned, naar de kom paa Besøg. Børnene fra Tømmerhuset, fra Hellested og København har sovet og drømt i den. En har skrevet derom:

"Jeg har drømt at blive Konge, Kejser,
jeg har drømt som Børn kun drømme kan,
drømt om lange farefulde Rejser,
ind i Eventyrets dunkle Land."

Det første, vi hører om Vuggen, er fra Ivergaardens Brand. Hans Iversen og hans Kone Karen var paa Besøg hos hendes Søster, som var gift med "Klinte-skrædderen", der boede i Mandehovedhuset. Der saa de en Brand ude i Vester, lige i Retning af deres Gaard, spændte saa for og kørte hjem lige saa stærkt Hestene kunde løbe, for de vidste jo, at deres spæde Søn og deres Gammelmor var ene hjemme. Da de kom hjem, var Gaarden nedbrændt, men ude i Haven stod gamle Birthe Ivert med den lille Mads, Vuggen og en Pose Uld. Det var alt hvad der var reddet fra Branden, men det var ogsaa det vigtigste, for det var Slægtens Topskud.

Efter Branden var der stor Fattigdom i Ivergaarden. I den Tid var der jo ingen Assurance, men Byens Folk hjalp dem med Kørsel og vel ogsaa med Arbejdet med at faa klinet Væggene. Det var den Tids Assurance, men da baade Ivert Hansen og Hans Iversen døde kort derefter, sad de to Enker meget haardt i det i den øde Gaard og var ene baade om Arbejdet og om at betale Gælden. Men saa gik det der som saa mange andre Steder. at en Enke, der er ene med sine uforsørgede Børn, kan holde til meget mere Slid og Afsavn end andre. De overvandt heldigt alle Vanskeligheder, og de bedre Tider hjalp dem.

Vor Families Historie beretter Gang paa Gang om Kvinder, der blev paa deres Post og gjorde deres Pligt under uhyre vanskelige Forhold, og som bragte saa store Ofre for Børn og Slægtsejendom, saa hvis de ikke havde været var der sikkert heller ikke bevaret nogen Slægtsejendom.

Ivert Hansen og Birthe Ivert var de første af den Slægt, som havde Ivergaarden. Ivert Hansen kom vist fra Magleby og har ikke efterladt sig nogen Minde. Om han fik Gaarden ved Giftermaal eller efter den forfærdelige Krise, som overgik Bønderne i Sierslev efter Udskiftningen 1797, vides ikke. Birthe Ivert var en stor, glad, noget snavset Kone, som tit sagde: "Jeg er saamænd saa fæl, som jeg kan blive". Hun gik efterhaanden og tullede lidt om og bar Brændsælden fra Byen ud og plantede ved den nybyggede Gaard, for at den kunde ligne den gamle

Boplads oppe i Byen. Og de Nælder skal efter Sigende have formået sig særdeles godt.

Sønnen Hans Iversen og Karen Hans Ivers' overtog Gaarden efter Ivert. Hans Iversen tog meget til Byen om Aftenen, og naar han efter saadan en Aften skulde hjem, var Markerne fulde af mange søre Ting. Der gik en hovedløs Vædder paa Holmagers Mark. Hvis han mødte den, blev han vildfarende. Gravsoen huserede ogsaa slemt paa Markerne i Vester, og engang han skulde hjem fra Byen en mørk Nat, kom han op at ride paa selveste Helhesten.

Alle de mærkelige Beretninger lader formode, at Bønderne slet ikke var modne til at overtage Gaardene i selvstændig Drift ved Udskiftningen. De maatte sikkert gaa til de gamle Bystævner om Aftenen og drøfte, hvordan de skulde inddele deres Marker, hvor de skulde faa Afløb for Vandet og mange andre Ting, som de hverken havde Evne eller Magt til at løse uden Hjælp fra Byens samlede Raad. Og der er velsagtens drukket tæst ved de Sammenkomster, og naar Overtroen har haft godt Tag i Bønderne, var det rimeligt, at de saa baade Helhest og meget andet i de Udgangseeg, som de jævnlige mødte paa Markerne.

Karen Hans Ivers var en fin og sirlig lille Kone. Hun var Datter af Hans Rasmussen og Anne Margrethe paa Louisenborg, og da Birthe Ivert var død, tog hun sin Moder over til sig og plejede hende til hendes Død. Det gamle Køkkenbord paa Toftkar er en Arv fra hende til hendes Barnebarn. Karen Hans Ivers' stod tit foran Bordet og læste om Aftenen. Saa laa Birthe Ivert i sin Seng og skændte, fordi hun brugte Lys til Unytte. Men hun huskede særdeles godt, hvad hun læste, og blev som ældre god til at fortælle for sine Børnehjem, og unge Hans Iversen kunde endnu paa sine gamle Dage huske mange af hendes Fortællinger. "Hun havde saadan et mandigt Væsen", sagde man. Og da hun engang var ovre hos Niels Peter Vesters Fader og skulde dirigere ved et Bryllup, blev hun stadig standset af Ordet: "Flyt ikke det, for det er vor Faders". Tilsidst blev hun utaalmodig og sagde: "Ja, saa er det vel ogsaa vor Faders Møj, der ligger her alle Vegne. Lad det saa blive liggende". Hun har sikkert været en meget dygtig og intelligent Kone, som ledede Bedriften godt efter sin Mands Død og bragte gode Egenskaber i Arv til sin Slægt. Efter Sigende skal Dagmar minde en Del om hende.

Sønnen Mads Iversen kom i Lære under Landhusholdningsselskabet og blev sin Slægt og muligvis sin Bys betydeligste Mand. Men Beretningen om ham hører ikke hjemme under vor Slægts Historie.

Datteren Ane Hondriks' blev min Svigermoder. Hun var en meget venlig, flittig og nøjsom Kone, der nok ikke stod paa Højde med sin Mor i Intelligens eller Beslutsomhed. Men hun arvede Egen, som blev Familiens Stamtræ.

(Tale ved Dagmars og Frederiks Selvbryllup paa Toftkær.)

Naar man gifter sig, paatager man sig gerne en hel Del, som man aldrig kan opfylde. En af de mindre væsentlige Ting er, at man ved Selvbrylluppet skal holde en smuk Tale for sin Kone. Men jeg kan sikkert lige saa daarligt opfylde det som alt det andet - og havde helt opgivet det. Men saa den anden Nat, da jeg sad og passede en Grisese, blev jeg inspireret af et gammelt Vers. Det var Welhavens:

"Saa skøt det seneste Julekvæld,
at Ungdommen raabte: Fortæl, fortæl!
Da flammed hans Blik, da saa han tilbago,
fremmanede sine Bryllupsdage".

Ja, jeg sad altsaa og besluttede at svinge Dagmar paa vor Selvbryllupsdag og sige et Par Ord til de unge i Stedet. Men det er kun beregnet paa de unge. Og jeg vil bare fortælle dem, hvorfor det blev Mor og mig.

Naar det blev Mor og mig, var der to Grunde. Det var Interesse for Fru Blicher Clausens Digtning og Interesse for vor gamle Familie. Og de to Ting vovede vi sammen, saa vi tilsidst troede, det var et og det samme. Vi kendte jo vore gamle Fastres Historie og var stolte af dem. Vi syntes, de var som rigtige Kvinder skulde være. De havde baade Hjerte og Forstand og forstod at bruge begge Dele. Og naar vi saa vore to høje ranke Farbrødre, syntes vi, at det ikke alene var i legemlig Henseende, at de var et Hoved højere end alt Folket. Farbroder Hans var jo den solide, anerkendte Sogneraadsformand, men Farbroder Lars var selve Æventyret. Han var den færende Svend, som fyldte hele Huset med sine Historier og sine Sange, naar han kom paa Besøg. Vi syntes, han var som en Folmer Sanger eller en Holger Drachmann, lige saa høj og smuk - og lige saa upaalidelig.

Men saa skrev Blicher Clausen en Bog, som vi blev meget betaget af. Den fortæller om et Hjem, der staar og venter paa de nygifte, paa den rige unge Skibsreder Hauge og hans Hustru. Der staar alle hans arvede kostbare Møbler, som har været i Familions Eje i flere Generationer. Men hun var kun en fattig Pige, der ikke havde anden Arv end en gammel Cremoneser, som hængte paa Væggen med en Buket Lyng.

Der kom flyvende en Svale ind ad det aabne Vindue, men den blev saa forskrækket, da den kom til at røre ved Strengene med sit Næb, for det baade hulke- de og lo inde i Violinen. Cremoneseren blev hurtigt hængt op paa Pulterkammeret. Den passede ikke rigtigt til Omgivelserne.

Men da den unge Frue saa skulde have sit første Barn, gik hun hver Dag op paa Pulterkammeret og spillede for det ufødte Barn, for at det ogsaa kunde modtage Arv fra hendes Familie. Barnet fødtes saa, og voksede op og blev en umaadelig musikalsk Begavelse, men saa svagelig, at han døde inden Offentligheden havde hørt nogen af de Kompositioner, han havde skrevet.

Men saa syntes hans Moder, at hun skyldte sin Familie at lade Verden faa Del i det ypperste, Familien endnu havde frembragt. Saa lejede hun den store

Koncertsal i Wien og spillede med en Violin "Komposition af Max Hauge, spillet for første og eneste Gang af hans Moder". Publikum blev fuldstændig betaget af hendes Spil. Men da hun var færdig, huggede hun Cremoneseren i Gulvet og traadte den helt itu. For ganske vist havde den bragt Slagten megen Glæde og megen Lykke, men det var dog samtidig den, der var Skyld i Slægtens Ulykke.

Dengang vi var unge, syntes vi, at vor Slægtsarv var saadan en gammel Cremoneser, der var hængt hen i et Pulterkammer, hvor der ikke var andre end Farbroder Lars, som engang imellem kom og famlede ved Strengene og frembragte saa kenne Toner, at han forbavsede dem, der hørte det. Og vi syntes, det var den Arv, som var givet vor Familie i Vuggegave, og som vi skulde forvalte.

Og saa haabede vi, at der engang maatte fødes en i Slagten, som kunde spille den med hele den Kraft og hele den Skønhed, som vi vidste, den ejede. Og vi vidste, at Evnen laa i Slagten og ventede. Ganske vidst spiller Borgmesteren den smukt, naar han lader sin overflødige Viden blive hjemme og giver noget af sin Personlighed i Stedet. Og nede fra Hellested lyder den, baade paa Vers og Prosa. Og selv Jens Nielsens Bernebernsbørn forsøger sig. Men endnu har det været som med Ejnar Tamberskølvers Bue, at ingen kunde spænde Strengen. Og endnu husker vi for godt, at det, Farbroder Lars fik for sit Spil, var det samme som Terje Vigens

"Han fik til Slutning en Grav
af Kommunen i Fattigfolks Jord".

Men endnu er Cremoneseren ikke knust, og jeg haaber, at kommende Slægter baade saa glædes ved den i stille Stunder og saa vide, hvilken Kraft der ligger bag Strengene.

Kan du huske, Dagmar, at Fru Blicher Clausen skrev et Vers:

"Skriv, skriv
du dejlige Liv,
stort eller smaat
ondt eller godt,
skriv, hvad du vil,
jeg byder mig til,
for det tunge, det glade,
kun ikke de tomme, hvide Blade-".

Nu har Livet skrevet 25 Aar i vor Livsbog og har allerede skrevet saa meget, at Bogen har faaet sin Karakter. Vi kan maaske ikke selv tyde Skriften, men vi maa haabe, den er skrevet saadan, at Børnene faar baade Glæde og Nytte af at læse i den. Men selv om vi ikke kan læse Skriften, tror jeg, vi kan sige som Soldatergossan i "Fændrik Stål", at "vi har modigt vandret frem, hvor Fædresporet staar-".

Og jeg vil saa haabe, at du i alt Fald har formaaet at træde Sporet bare en lille Smule dybere, saa de unge kan se, hvor Vejen gaar. Fædresporet - det er især traadt i Plovfuren herude i Marken. Men Fædrene har ogsaa efterladt sig andre Spor - - - .

NIELS LØVE og KIRSTEN LØVE

Da Gjorslev i 1743 blev nedlagt som Ryttergods og solgt, var der en Del vel-tjente Ryttere, som man ønskede at hjælpe. Hjælpen bestod som Regel i, at man overlod dem en Bondegaard, hvor der var en Enke eller en giftefordig Datter, som han saa overtog sammen med Gaarden. Paa den Maade fik Niels Løve Mosegaard. De gamle sagde, at Niels Løve var "saadan en akkurat Mand", og hans Kone sagde: "Da jeg hed Kirsten Løve, var jeg Kone. Nu hedder jeg Kirsten Hendriks og er kun en gammel Skidte".

Niels Løve og hans Kone var et dygtigt og agtet Par. Niels Løve fik sit Fri-brev 1769 og døde Aaret efter. Kirsten har altsaa været gift med Niels Løve fra ca. 1743 til 1770, da Niels Løve døde, ca. 27 Aar, og hun har vel næppe faaet Børn senere. Fri-brevet, som lyder paa Niels Løve og hans Slægt, findes paa Mose-gaard. Da Niels Løve var død, maatte hans Enke gifte sig med Hendrik Jørn' eller maasko Hendrik Jørgensen. Niels Løve havde en Søn, Lars Nielsen, som fik Ejendom i Strøby og blev Farfader til Lars Jensen paa Espekar. Der var desuden en Datter, Kirsten Niels Olses, men om "Løven" eller Hendrik var Fader til hende, vides ikke. Men det har antagelig været Niels Løve, for det er ikke sandsynligt, at Kirsten skulde have faaet Børn i andet Ægteskab, efter at hun havde været gift med Niels Løve i ca. 27 Aar. At hun i et gammelt Skøde skriver sig for Kirsten Hendriksdatter tyder paa, at Hendrik er hendes Fader, men Hendrik er næsten aldrig blevet op-nævnt, og det lyder modsat.

KIRSTEN NIELS OLSES

Kirsten Niels Olses var gift med Niels Olsen og de havde Toftager, der den-gang var en Helgaard. De havde fire Børn: Jens Nielsen, som fik Mosegaard, hvor hans Moder var født, Kirsten, gift med Niels Jensen og siden med Søren Petersen. De havde Nabogaarden, som nu ejes af Søren Sørensen, samt Per Nielsen, der havde de Ejendomme i Raaby, som er delt mellem hans Sønnensønner, Henrik Petersen, Johs. Petersen og H.P. Petersen, og endelig Ole Nielsen, som fik Hjemmet. Niels Olsen døde ret tidligt og efterlader sig intet Minde. Kirsten Niels Olses behøvede ikke at gifte sig igen, da Manden var død. Hun kunde selv bestyre Ejendommen. Hun havde fire Gaarde paa een Gang: To i Sierslev (Mosegaard og Toftager) en i Holtug og en i Tommestrup.

De gamle sagde, at den skælvhovede Kammeraad, som var Godsforvalter paa Gjor-slev, snød hende de to sidste fra, men hun skaffede sig alligevel en Gaard til hver af sine fire Børn. Hun var en "Heks", for hun kunde fire Arbejder paa een Gang: spinde, vugge og lase med et af Børnene og samtidig spise Mad. Maden havde hun staaende paa sit Hoved og tog saa en Bid engang imellem, naar der var Tid. Hun spandt meget, og naar Garnet skulde vindes op, tog hun saa mange store Penge-stykker, vist Guld, som hun kunde undvære og vandt Garnet udenom. Og hun vandt mange Nøgler, og Pengene var gemt saadan, saa man ikke fristedes til at bruge dem til en tilfældig Lejlighed. Per Nielsen i Raaby fik efter Sigende mange Nøgler de første Aar efter, at han havde faaet Gaard.

Naar det lykkedes for Kirsten at samle saa stor Rigdom paa et Tidspunkt, da mange af Byens Gaardmænd maatte forlade Ejendommen, var der sikkert flere Aarsager: Hendes store Flid og hendes Sparsommelighed og den udmærkede Gaard, hun havde fra første Færd, hvor Jorden sikkert var i gammel Kultur og i Besiddelse af fuld Ydeevne, medens de andre knap var opdyrkede. Men hun har nok ogsaa forstaaet sin Tid bedre end mange af de andre og har været dristig nok til at udnytte Forholdene.

Det var vist 1797, at Sierslev Jord blev udskilt. Desværre er der ingen Lokalhistoriker, som har bearbejdet de Papirer, der sikkert findes herom. Men de Bønder, som flyttede ud paa Jorden, var sikkert slet ikke deres Opgave voksne. Det, der blev til saa stor Velsignelse for de efterfølgende Slægter, blev deres Ulykke. De var vant til at rette sig efter Ridefogedens Ordre eller efter, hvad der blev vedtaget paa Bystævne, og nu skulde de pludselig selv tage Bestemmelse. De fik en Mark, som maaske kun delvis var plejet før. Den skulde inddeles i Skifter, der skulde laves Græfter til Vandet, som maaske siden skulde ledes ind over flere Naboers Marker. "Og Markerne skulde ryddes, og Stubbe og Sten -". Det Arbejde oversteg langt deres Evner, og Jordens Ydeevne kunde slet ikke betale Udgifterne. Og da saa Krigen med England og den deraf følgende Pengekrise kom, var deres Skæbne beseglet. I de Lar blev "Espekar" solgt for 1500 Rigsdaler til "Levens" Sønnesen. Af de andre Gaarde, som jeg ved er blevet solgt, er Sognefogedgaarden, Oluf Jensens, Søren Sørensens, Vestergaard, Vesterlund og Ivergaarden.

Da Niels Larsen, som havde Søren Sørensens Gaard, solgte den til Kirsten Niels Olsens Datter og Svigersen, kostede den 1500 Rigsdaler. Men der skyldtes 600 til Gjorslev, 300 til en Købmand i Storehedinge og 300 til en Mand i Sierslev. Og saa skulde den forrige Ejer "have en Stue og have Lov til at sidde for Bordenden og spise af samme Fad som Manden".

Nede paa Vestergaard fik den gamle Ejer et Hus og den Jord, Moserenden skærer fra. Det var den Maade, der blev sørget for dem paa.

Det var under de Forhold, at Enken Kirsten Niels Olses samlede saa mange Penge og saa mange Gaarde, at hun havde en til hver af sine fire Børn, selv om "den skævhovedede Kammerraad" nede paa Gjorslev snød hende to fra. De gamle fortalte, at naar hun kom ned paa Gjorslev og skulde betale Skat, spurgte "den skævhovedede": "Hvor mange Penge har du med dig i Dag, Mor?" Naar hun saa nævnede Summen, sagde han altid: "Det er ikke nær nok. Du maa hjem og hente flere". Og det hjalp ikke, at hun havde, at det var, hvad hun havde betalt sidst. Hun maatte tage Turen engang til. - Maaske den Historie stammer fra Pengekrisens Dage, og det er Forklaringen paa den.

Kirsten Niels Olses boede paa sine gamle Dage i Aftagts hus ved Toftager, og hendes Broder Niels Hendrik, som havde taget Skade paa sin Forstand efter at være gaaet fallit med Vesterlund, eller som maaske havde Dilorium, lod stadig sine Børn gaa ind hos hende, og de fik vist ikke anden Mad, end hvad hun gav dem.

Niels Hendrik gik med en Stok og stak Huller i Jorden. Bagefter løb han ind til sin Kone og sagde: "Der sidder en Djævel nede i det Hul. Han skal skoldes". Saa matte hun koge Vand til ham.

Jens Nielsen var født Aar 1800 og var kun 20 Aar, da han overtog Mosegaard. Han var en meget høj og rank Mand, var interesseret i, hvad der skete, ikke alene i Byen, men i hele Landet. Han var den første Bonde, som holdt Lvis her i Byen, velsagtens Almuevennen. Og det første politiske Møde paa Egnen blev holdt i hans Have. Det var nok i den Tid, da det iflg. Cirkulæret af 8/11 1845 var forbudt Bønderne at holde Møde. Han var en begavet Mand, sagde den gamle Sognefoged. "Men han skulde altid holde sig for lidt bedre end os andre". Han havde stor Interesse for sine Kreaturer og var den første, som begyndte at fodre dem ordentligt, og de gamle sagde: "at naar hans Køer stod og drak i Toftkæret, synede de lige saa meget som Heste". Jens Nielsen var en ivrig Jæger og var den første i Byen, som købte Jagtretten. Engang var han kørende til København med et Læs Sød, og hvad der ellers var at sælge paa Gaarden. Og da han fik undersøgt Læsset inde ved Akcisboden, blev Bommanden meget forbavsset over, at Jens Nielsen selv kunde skrive en Skydeseddel og bevidne, at de 18 Harer var skudt paa hans egen Mark, hvor han selv havde Jagtretten.

Der var lidt Kappelstrid og maaske ikke saa godt Naboskab til Svogeren paa den anden Side Gaden. Svogeren byggede først en Staldlænge, som vakte Beundring i den Tid. Saa svor Jens Nielsen, at han vilde bygge en, som den anden kunde sidde inden i. Saa byggede han den nordre Længe paa Mosegaard, en Alen højere, en bredere og en længere end Svogeren.

Jens Nielsen og hans Svoger, S. Petersen, blev i Jens Nielsens senere Aar enige om at sløjfe Skelgræften mellem Markerne. Jens Nielsen skulde have den Grund, Jordvolden laa paa, S. Petersen selve Volden, som skulde køres ned i Sumpen ved Toftkæret. Da Arbejdet saa var udført, og Vejen paany skulde indgræftes, flyttede S. Petersen den ind, hvor Volden havde ligget, og Jens Nielsen, som allerede var blevet svagsynet, kunde ikke se, at den nu kom til at ligge paa hans Grund, og at han var blevet narret. Men hans Sønner, som var blevet voksne, tog sig af Sagen og fik gravet Jorden op til en ny Vold, saa Vejen kom til at ligge paa sin rigtige Plads.

Jens Nielsen havde øjensynlig lært af sin Moder, at det var godt at have Jord at dele ud af, naar man havde en Del Børn at forsøge. Derfor købte han Halvdelen af Mogens Petersens Mark (Vestergaard) (Sørensen Ydermark). Jeg tror næsten Prisen var 300 Dalere. Jorden var ikke tiltrækkende. Over Halvdelen var groet til med Lyng og nok uopdyrket, og ude ved Goldgræften var der meget sumpet, men Jens Nielsen havde mange Børn, som han mente kunde kultivere Jorden og senere overtage den. Men han havde ikke Fred for sin Kone. Hun vilde have, at de hollere skulde beholde Pengene. Saa solgte han den til sin Svoger, S. Petersen, 8 Dage efter Købet. Havde han kunnet modstaa sin Kones Forestillinger og Plager, havde han ikke behovet at sætte sine Sønner ind som Husmænd med hver seks Tønder Land, og Jorden havde sikkert givet helt anderledes Rente end Pengene.

Da Jens Nielsen blev gammel, blev han næsten blind og opholdt sig mest inde i sin Stue. Havde Børnebørnene da forset sig, saa de risikerede at faa Klø, skyndte de sig altid ind hos ham. Saa tog han dem op i Sengen til sig og puttede dem ned under Dynen helt inde ved Væggen. Saa var der ingen, der kunde faa Lov at røre dem. I de Aar sang Jens Nielsen meget. Han kunde huske en Mængde Salmer og Sange, og "han havde saadan høj, smuk Stemme".

Hans Kone, Karen Jens Nielses, var af Sognefoged-Familien. Hun var Faster til den gamle Sognefoged Jørgen Nielsen. Hun var en haard og kold Kone, men hendes Børn sagde, at hun var retfærdig. Naar Børnene kom ind og beklagede sig til hende, fik de tit "en paa Kassen". "Det er fordi du sladrer. I skal holde sammen i Stedet for", sagde hun saa. Naar den anden saa kom, fik han ogsaa en. "Det er fordi, du har baaret dig forkert ad".

De havde otte Børn. Sønnerne Niels Jens, Henrik, Hans og Lars og Døtrene Kirsten, Ane og Marie.

FASTER KIRSTEN

Faster Kirsten var en lille, fyldig Kone med bredt, næsten firkantet Ansigt og et baade mildt og myndigt Væsen. Hun holdt meget af sine Søsken og deres Familie og havde baade Vilje og økonomisk Evne til at hjælpe, hvis hun mente der var Grund dertil. Da jeg lærte hende at kende, havde hun meget stor Indflydelse paa Espekær og maatte tit tage en Tørn, naar det ikke gik, som det skulde. De unge fra Friskolen og Skytteforeningen havde deres Tilhold der og spiste meget tit deres Søndagsmad hos hende. Det var nok hende, der fra første Færd valgte den Kurs, som Hjemmet indtog overfor alt det nye, som kom frem efter Krigene i 1848 og 64. Vi Børn fra Mosegaard, som tjente dernede, vidste jo, at hun i Begyndelsen havde meget haarde Vilkaar af sin Svigermoder og Mand, og at det var med meget stort Besvær, at hun stod det igennem. Hendes Mand, Lars Jensen, var eneste Søn og et godt Parti. Dertil var han et udpræget Ordensmenneske, der altid sørgede for, at Gaardens Drift og Dyrenes Røgt var, som det burde være. Som Menneske var han ærlig og redelig, men vild og voldsom som en Landsknægt, og han lavede tit Spektakler, hvis det ikke gik efter hans Hoved. Naar det skete hjemme, maatte Faster tit tage Affære, og naar han bare saa hende, var det tit ovre uden Ord, og saadan vilde hun vist helst.

Jeg husker engang, at der kom Melding ind, at nu var Lars ved at slaas med Drengen. "Jeg skal smække dig op til Væggen, saa Tarmene skal krybe ud af dig",

raabte han. Saa kom Fæster gaaende ind ad Døren, og han slap øjeblikkelig Drengen og gav sig til at gnide Øjnene: "Jeg har faaet noget i Øjnene - kan du se, hvad det er, Mor", sagde han. Fæster saa' ham saa lidt i Øjnene og gik igen uden Ord. Stormen havde lagt sig lige saa hurtigt, som den var kommet. Men det skete ogsaa, at hun maatte sige: "Hvordan er det dog, du bærer dig ad, Lars. Husk dog paa, at du har været saadan før".

Hvornaar det blev bestemt, at Fæster skulde giftes med Lars, vides ikke. Men da Lars skulde indkaldes til Krigstjeneste, besluttede man, at nu skulde det være. For hvis han skulde falde, vilde hun maaske faa udbetalt Erstatning som hans Enkel. Hun blev imidlertid i sit Hjem til noget efter, at Krigen var forbi, og Lars boede der og havde efter oget Sigende megen Fornøjelse sammen med Far, som jo var hans Krigskammerat. Saa flyttede hun endelig dorned - nok inden hun skulde have det første Barn. Hun sagde engang: "Jeg var kun 20 Aar, da jeg kom herved, men havde jeg vidst, hvordan det var, havde jeg ventet 20 Aar til". Hendes Svigermoder var en meget haard Kone, som vist var misundelig paa hende, fordi hun havde taget Sønnen fra hende. Kirsten maatte gaa som fuldstændig Tjenestopige. Hun maatte f. Eks. ikke tage varmt Vand til at vaske Barnets Tøj i. Den Vask skulde udføres i Morgelgraven efter Fyraften, og Svigermoderen pryglede stadig den lille Søren for at saare hende saa meget som muligt og Lars Jensen var i de fleste Tilfælde paa Moderens Parti. Saa skete det flere Gange, at hun tog Søren i Forklædet og kom grædende hjem hos sin Moder og bad om at maatte blive der. Men hendes Moder sagde Nej. Saa maatte hun gaa tilbage igen.

Endelig flyttede Svigermoderen ned i sit Aftagts hus, og efterhaanden blev Forholdene taalelige for hende, og tilsidst blev det hende, som var Hjemmets bærende Kraft.

For os Børn var Espekær noget af et Eventyr, som der stod en vis Glans om. Vi kunde meget bedre vurdere de Bedrifter, som Lars Jensen udførte, end alle de Spektakler, han voldte. Der blev drevet meget Krybskytteri af Espekærs Husmand, J.P.Nielsen, og i den Tid red Skovrider og Betjente omkring paa Markerne for at tilse Jagten. De lagde især an paa J.P.Nielsen og hans Komplot. En Aften, han havde været ude med Bessen, kom Skovrideren efter ham. J.P.Nielsen løb, alt hvad han kunde paa den ene Side af Pilchøkken og Skovrideren red paa den anden Side. Da de saa naaede Espekær, smuttede J.P.Nielsen bort og kom op paa Stanget. Skovrideren gik ind i Stuen, hvor Fæster var ene hjemme med Børnene og tog et af Børnene, Jens Peter, i Armen og rystede ham og truede med sin Ridepisk, at han skulde sige, hvor Krybskytten var. Fæster sagde: "Du maa ingenting sige", og Skovrideren maatte gaa med uforrettet Sag. Men Dagen efter var der Skovauktion. Der gik Lars Jensen ned med et stort Egespir i Haanden og forlangte i hele Forsamlingens Paahør, at Skovrideren skulde give ham en Undskyldning, fordi han havde krænket Husfreden og mishandlet hans Barn. Han var meget vred og truede med sin tykke Kép og sagde:

"Da jeg var i Krigen, saa jeg Fandeme det, der var værre end en vred Skovrider"! Hvis ikke Skovrideren havde givet efter, var han sikkert blevet slaaet ned. En Undskyldning af en Skovrider under de Forhold og dengang var jo noget helt andet, end det vilde have været nu. Hvor nødig Skovrideren vilde, maatte han give den forlangte Undskyldning. Men saa vilde han hævne sig siden og kom stadig paa Espekars Mark med Hest og Hunde. En Dag, Lars Jenson gik og plejede, kyste Hundene Faarene løse og løb efter dem. Saa bandt han Hestene til Ploven og tog sin jernbeslagne Plovspade og gik imod Skovrideren: "Jeg vil Fandeme ikke finde mig i, at Jagten foregaar paa den Maade". Hvis han lavede mere Skade der paa Marken skulde Lars Jensen nok sørge for, at han ikke kom helskindet derfra.

Der var Masser af den Slags Historier og Masser af Historier om, hvordan han sloges med sine Heste, saa det somme Tider var Livet om at gøre. Engang skulde han køre til Stranden med et stort Læs Sæd, som Skipperen skulde have med til København. Da han kom op paa Vognen, blev Hestene urolige og for frem, inden han rigtig fik fat paa Tømmen. Saa fik han Hovedet i Klemme mellem Portbjælken og den øverste Kornsak med et Resultat, at Hovedhuden blev flaaet af ham og skubbet om bag i Nakken - - - Han vilde dog alligevel fortsætte til Stranden med Kornlæsset: "For der var Fandeme endnu ingen Heste der paa Gaarden, som havde spillet ham paa Næsen" - Han samlede sin Hue op og greb Tømmerne og vilde til at køre igen, selv om Blodet løb ham ned over Ansigtet. Der var ingen Bønner eller Forestillinger, der hjalp. Men da Faster fik fat i et Spejl og viste ham, hvordan han var tilredt, opgav han det tilsidst. - Saa fik man fat i en Doktor, som bredte Hovedhuden ud over en Tallerken og pillede Haarene væk. - Den ene Søn blev daarlig ved Synet og maatte gaa sin Vej, og den anden var en Besvimelse nær, men Faster gik selv Doktoren til Haande tilsyneladende lige saa rolig og behersket som altid. Hun havde taget saa mangen en Tern med Lars og skulde nok yde ham sin Bistand her ogsaa. Lars sad og tykkede følt paa Skraaen, men uden at give et Kny fra sig. Men da Doktoren saa gav sig til at sy Hovedhuden fast igen, spurgte han med Gravroست: "Er det Kattetarme, du syr med"?

Efterhaanden som Sønnene voksede til, var der stadig voldsomme Sammenstød med dem, især med Søren. En Aften, de sad og skændtes, blev Lars Jenson saa vred, at han fo'r ind i Sovekammeret og sprang ud gennem Vinduet uden at lukke det op og løb ud i Marken, hvor han blev i tre Dage. Hjemme gik de og troede, han havde taget sig af Dage. Ved andre Lejligheder kunde det gaa endnu værre. Saa tog Lars Jensen f. Eks. Brødkniven og løb efter Sønnen. Til sidst blev det saa galt, at Søren rejste til Amerika. Da han nogle Aar senere lige saa pludselig kom hjem, blev han ret hurtigt gift og fik Ejendom, og saa blev han Lars Jensens kæreste Søn, fordi han var den, der lignede sin Fader mest.

Jens Peter var der ogsaa lidt Vrovl med. Som Soldat havde han forelsket sig i en Pige inde i "Stafetkælderen", men det syntes hverken hans Fader eller Moder om. Det var maaske under hans Stand, og det gik ham meget nær til Hjertet, da de forlangte et andet Parti. Saa en Dag lige før Høst, da Svingorfader kom ud i sin Mark,

laa Jens Peter derude og kaldte og bad, om han ikke vilde laane ham Penge, saa han og Pigen kunde rejse til Amerika og skabe sig en Fremtid der. Henrik Jensen fik ham dog snakket fra det. Han var vel heller ikke saa meget for at laane Penge mod sin Sesters Vilje, eller for at krydse hendes Planer.

Da Jens Peter var død, fortalte hans Kone Begravelsesaftenen: "Jeg stod ude i Bryggerset og vaskede Spande, da han kom ind ad Døren. Saa sagde han, at nu var det bestemt, at han skulde overtage Gaarden, saa hvis du vil flytte derover, kan det jo passe godt". Saa svarede jeg bare: "Jeg skal spørge min Moder ad".

Jens Peter Espekar maatte altsaa givo Afkald paa Kærlighedslykke, men fik i Stedet betryggende økonomiske Vilkaar og fandt sig efterhaanden til Rotten og levede eksemplarisk sammen med sine Børn og sine gamle Forældre.

Faster Kirsten blev ligesom sine Sæskende saa gnaven, da hun blev gammel, endskønt hun havde været en dejlig Kone. Lars Jensen gik det modsat med. Han blev saa mild og venlig, og mange glemte, hvordan han havde været.

FASTER ANE

Lykken er ikke Gods eller Guld.

Faster Ane var en lille spinkel, væver og sirlig Kone, udmærket godt begavet og meget talende. Slægtens Bevarelse og Provst Birks Belæring var Grundpillerne i hendes Liv. Faster Lisa minder noget om hende. Vi Børn fra Mosegaard besøgte hende hvert Efteraar, naar Nødderne i Raahoved var modne. Saa havde hun altid Sommerbiler, og vi fik altid Honning paa Mæden. Saa gik hun en Tur i Skoven med os at plukke Nødder. Hun skulde saa altid have Rede paa, hvordan det gik Moder deroppe i den gamle Slægtsgaard, om hun kunde beholde den i de vanskelige Tider, og om vi Børn nu ogsaa hjalp til, saa godt vi kunde, for Gaarden skulde jo nødigt gaa tabt for Familien. At Faster Ane hevde sin Historie, fik vi først at vide senere.

Da Faster Kirsten var gift, var det jo om at gøre, at Ane kunde gøre et orderrigt Parti ogsaa, og hendes Mor trængte haardt paa, da der var et saadant i Udsigt. Men Ane var gode Venner med Huggerens Rasmus og vilde ikke paa nogen Maade bytte ham bort for en Gaard. Faster Kirsten skulde hjælpe sin Moder at overtale hende, men fik det rappe Svar: "Du har vist faaet Gaard nok, naar du kommer rondende hjem med Barnet i Forklædet". Saa kom Krigen, og Rasmus skulde med. Han blev indkaldt til det bekendte 13. Jægercorps. Den gamle Sognefoged fortalte derom: "Der var mange af de andre, som græd, men Rasmus gik og sang, for han var en morderlig rask

Soldat".

Saa var det en Dag, der var fremmede paa Mosogaard, at en af Konerne sagde til Karen Jens Nielses: "Naar han nu bare kunde blive derovre". "Nej det vilde jeg alligevel ikke ønske, sagde hun saa, for han har jo ogsaa en Mor". Paster Ane, der stod i Stuen ved Siden af og hørte det, sagde mange Aar senere: "Jeg blev saa glad for min Mor for det Svar".

Faster Ane fortalte videre: "Da Krigen var forbi, sad jeg en tidlig Morgen ude i Marken og malkede og kunde saa se, at der kom gaaende to tværs over Markene fra Storehedinge. Da de saa sprang over Moserønden, opdagede jeg, at det var Rasmus og Broder Jens. De var kommet til Køge sent paa Natten og var saa gaaet det sidste Stykke med det samme. Saa tog Jens Rasmus med hjem og snakkede med Mor. Men Mor var meget vred og vilde slet ikke hjælpe os. Saa fik Rasmus bygget herhænge ved Vejskov Led. Men der var kun Raad til Værkstedet. Han havde Høvebanken ved den ene Side, og jeg havde Sengen og Komfuret i den anden. Og saa var vi sammen altid. Men Mor vilde ikke komme hos os.

Jeg husker saa tydeligt, da vi skulde holde Jul første Gang. - Rasmus havde været i Storehedinge og betalt nogle Penge og kom saa hjem og havde købt sig en ny Hue. Saa sagde jeg: "Rasmus, jeg vilde saa gerne have et Karskab, for jeg kan slet ikke holde Maden ren hende paa Hylden" - "Vilde du gerne have et Karskab min Pige? Jeg har jo slet ikke flere Penge" - "Jamen, det har jeg Rasmus. Jeg har tjent disse paa at sy Skjorter til Naboen" - "Ja, saa skal du faa et Karskab med det samme min Pige". - Og saa gik Rasmus den lange Vej til Store-Edding og hentede Brædder, og saa fik vi et Karskab til Julen, saa vi havde noget at sætte Maden i, saa den ikke altid var støvet.

Men da vi saa skulde have Nids, kom jeg en Dag til at se, at der kom en langs med Skoven, og da hun kom nærmere, opdagede jeg, at det var Mor. Jeg løb saa ud og tog hende om Halsen og lo og grød og var saa glad, saa glad.

Saa fik vi bygget Huset op og fik Jorden til, og saa gik det meget bedre. Og der har aldrig været et ondt Ord mellem Rasmus og mig. Og hvis jeg stod som ung Pige og skulde vælge igen, saa tog jeg Rasmus"

(Fortalt af Faster Ane ved Rasmus' Begravelse)

Jeg husker bedst Rasmus Nielsen, naar han arbejdede paa Mosogaard. Han var en flittig faatalende Mand og var ikke ret godt begavet, men han havde en ualmindelig smuk Sangstemme. En Aften fik vi ham til at synge Visen om Hjalmar og Hulda, og det var en af min Barndoms store Oplevelser. Jeg havde aldrig før hørt noget saa betagende.

"Paa en blomsterbeklædt Bakke sad Hjalmar saa tavs,
thi Afskedens Time var nær.
Nu skulde han drage til fremmed Land
at kæmpe mod Fjendernes Hær".

Vi vidste jo, at han selv havde prøvet at drage i Krigen, og at han havde en Hulda, som trofast ventede, til han kom hjem. Og det lagde en egen Stemning over

Rasmus Nielsens Søn giftede sig uheldigt, og to daarlige Giftermaal edelagde vist det meste af de gode Evner og Anlag, som Fæster Ane fik i Arv.

FÆSTER MARIE

Fæster Marie var den yngste af Pigerne. Hun blev gift med Hans Rasmussen, der var født paa Vesterlund som Broder til Niels Vesterlunds Morfæder. Hun døde i Barselseng efter deres første Barn, en Pige, som ogsaa selv døde i Barselseng, da hun havde været gift nogle Aar.

Hans Rasmussen havde Maglebygaard. Jeg har aldrig kendt hverken Fæster Marie eller hendes Datter. Der var ingen Forbindelse med vor Slægt efter hendes Død.

FÆRBRODER NIELS

Færbroder Niels var den ældste af Sønnerne. Jeg har aldrig kendt ham, men hørt ham omtale som betydelig mindre end sine Brødre, og han var vist stilfærdig og fæntalende. Han blev gift med Ane Kirstine, som var oneste Datter af Ole Hansen, der ejede Oluf Jensens Gaard. Ane Kirstine var vist en noget vidtledtig Pige og var meget omsværmet som ung. Som Kone var hun dygtig, men hysterisk og arrig og tilsidst fordrukken. Niels Jensen har velsagtens været køn, Hvorfor skulde en Pige som hun ellers tage en saa stilfærdig og tilbageholdende Karl. Han befandt sig vist ikke ret godt derhenne, for det var meget ofte, at han kom ene hjem om Aftenen og sad ved Kakkelovnen og hørte paa de andre uden at blande sig synderlig i Samtalen. Naar det saa var Søngetid, listede han hjem igen.

Af Børn havde han og Ane Kirstine, Margrethe, gift med Lars Henriksen, og Niels Olsen, som overtog Gaarden og blev Fæder til Oluf Jensen med flere, Kirsten, gift med Poul Sørensen, Baunehøj, Holtug, og Karen Kirstine, gift med Lars Jørgensen, Arneje.

Niels Jensen døde som ung, vist af Kræft. Og saa skulde Gaarden jo reddes for Familien og Børnene have en Fæder, som ikke skilte dem fra Svigerforældrene. Derfor blev Færbroder Henrik sendt derhen for at se, om han kunde finde sig til Rette i Forholdene. Han var en ældre Karl, som havde været noget ude, og der skulde skaffes Udvej for ham. Han var imidlertid for fintfølelse til den Opgave, for, som han sagde:

"Hun var et forfærdeligt Kvindfolk. Niels var knap kold i sin Grav, før hun begyndte at gøre Tilnærmelser". Da han ikke vilde, var der ingen anden Udvej, end at købe den anden Søn, Hans, fri for Soldatertjeneste, og faa ham derhen. Den gamle Sognefoged-fortalte derom: "En Dag, jeg gik nede paa Karlslundegaarden og plejede, kom der gaaende en Starut ude paa Landevejen, som jeg syntes, jeg kendte. Da han saa kom nærmere, saa jeg, at det var Hans Jensen, og spurgte, hvad han gik derfor". "Jeg er købt fri og skal hjem og giftes med Enken". "Det troede jeg, Henrik skulde", sagde jeg. "Nej, han vilde ikke, men nu gaar jeg hjem og tager hende og Gaarden". "Jeg blev skam helt misundelig, for det var en god Gaard".

Saa blev Hans Jensen gift med hende, og de fik en Datter, Dorte Marie, gift med Lars Nielsen, Freslev, Moder til H.P.Østergaards Kone.

Hans Jensen kunde bedre magte Ane Kirstine. Naar hun blev tosset og løb ud til Mergelgraven for at drukne sig, tændte han først sin Pipe og gik saa ganske roligt bagefter. Saa var hun gerne faldet noget til Ro, naar han kom.

Hun efterlod nogle grimme Egenskaber i Arv til sin Familie og bragte absolut ikke Lykke til sine Mænd, men senere Tidens Giftermaal bragte Familien Erstatning for de Tab, hun forvoldte.

Far var en høj, rank, spænstig Mand, ligesom sine Brødre, Hans og Lars. Henrik og Niels var mindre. Jeg var kun to Aar, da Far døde og har jo aldrig kendt ham. Da jeg saa blev større og spurgte Mor, græd hun altid, og saa spurgte jeg ikke mere, spurgte heller ikke ret gerne fremmede, men fik dog lidt at vide. Fæster Kirsten sagde, at hvis jeg bare vilde blive lidt større, var jeg den, der kom til at ligne ham mest. Dertil fejdede Lars Jønsen: "Ja, han tyrolersynger Fandeme lige saa godt som sin Far".

Far var vist en af dem, der kom hjem fra Krigen og var besjælet med "Aanden fra 48". I Krigen var han bl.a. med til under Oberst Scheppelern at udføre den omgaaende Bevægelse i Istedslaget, hvor Tyskerne skulde forsvare Overgangen over Trenen ved Solbro og havde kastet Planker af Broen. Danskerne stormede saa over paa Bjælkerne og drev Tyskerne paa Flugt, og alt det, vi kender fra Krigshistorien. Forhaabentlig faar jeg ongang Lejlighed til at tage en Pilgrimsfærd ned til Solbro, for det er hellig Jord for mig.

Far var efter Sigende en munter og fornøjelig Mand, og der var altid Fart og Humer over Arbejdet, naar han var med. Men han kunde vist godt blive noget hæftig, hvis det ikke vilde gaa efter Planen. Engang skulde de heste Byg, medens Pigen og Hestene ventede. Tilslidst raabte Far: "Men saa kør da for Pokker ned efter den Sød".

Far sang meget og havde en smuk Stemme, og han var dygtig til at danse, "var en af dem, der rigtig kunde danse Hamborgskotek". Naar de arbejdede paa Loen derhjemme, var det tit, at han smed Traskoene og dansede med Kosten, medens Farbroder Henrik surmulende saa til. Han havde Evne til at have med Bern at gøre, og ved Maaltiderne havde han gerne et Barn paa Skedet og et, han smurte Mad til.

Mor havde ikke Sangstemme, hvorfor han imellem maatte synge Bernene i Søvn. Far gik en Del i Kirke og kom noget hos Stiftsprovst Glahn, og da Glahn var grundtvigsk indstillet, har han vel faaet sin Interesse for Friskolen dorfra. Der var desuden en Kreds, han kom i, som kom sammen om Aftenen og læste og sang, og det var vist dem, der blev Kernen i den Bevægelse, som skabte Friskolen. Da man saa endelig blev enige om at begynde at holde Friskolen fik de Lokale inde i den gamle Øverstestue paa Mosegaard. Der var de de to første Aar, indtil man kunde bygge, og Lærer Møller og hans Kone boede ogsaa der. Børnene huserede vist slemt paa Gaarden i Frikvartene, og da de var blevet voksne, undrede nogle af dem sig over, at Far havde Taalmodighed til at finde sig i det.

Det var ikke let at faa bygget Skolen, for Byens unge kom om Aftenen og øvede Hærverk, rev Murene om og lignende. Saa maatte Friskolefædrene skiftes til at holde Vagt, indtil Huset var under Tag, og da alting endelig var overstaact, var der saa skarpt et Skel mellem Friskolefolkene og de andre, at der stadig var Krig. Niels Nielsen ved Klinten havde en Søn, Hans Froderik, som var meget tidlig udvokset og

umaadelig stærk. Han gik gerne i Spidsen for Friskolens unge. En Aften, da de andre vilde spørre Gaden for dem, raabte han: "Til Side for Friskoledrengene". Saa smed han det første Par Stykker i Grøften - og saa var der Plads. Alt det gjorde Sammenholdet og Venskabet mellem Friskolens Folk meget stærkt, og de følte sig sikkert aandelig beriget, naar de om Aftenen samledes i Skolen til Sang. Hele det Slægtled blev præget for Livet. Friskolefædrene havde hver sin Yndlingssang, som i Grunden karakteriserede dem selv. Far: "Et jævnt og muntert virksomt Liv". - Mads Iversen: "Guds Fred er mer end Englevagt". - Lars Jensen: "Jeg fægted med nabon Pande". - Henrik Jensen: "Jeg saa kun tilbage" - o.s.v.

Far var altsaa den, der i første Omgang maatte tage den haardeste Tørn, men han var allerede noget syg dengang, og da Sygdommen efterhaanden blev værre og han døde, blev det Mads Iversen, som blev Samlingsmærket og fik Indflydelse paa Tingene. Far døde 1880 og havde altsaa kun faa Aar at arbejde for Friskolen i.

Far var ligesom sin Far stærkt politisk interesseret og gik meget til Møder og havde et Par Gange sin eldste Søn med: "Hør nu godt efter", sagde han, da de engang var sammen til Møde i Klippinge. Men Broder Niels var meget utilfreds med at maatte blive hos Fæster And, da de var følgende hen til Indvielse af Lindencronen ved Klippinge.

Da Far kunde se, hvor det bar hen med hans Sygdom, raadede han Mor til at sælge Gaarden, for han syntes, det var aldeles haabløst at forserge alle de smaa Børn og elide sig igennem de vanskelige Kriseaar.

Jeg har kun faa Udtalelser af Far. Morbroder Hans blev engang sendt op til ham af Mads Iversen og skulde bede om et Bidrag til Forsvaret. Far sagde nej og tilføjede: "Mads Iversen er en baade flink og dygtig Mand, men han kan ikke taale at blive klappet paa Ryggen af de fornemme".

En Dag, Far laa til Sengs og var meget daarlig, kom Broder Anders ind og spurgte, hvor meget Rug, der skulde tærskes og fik til Svar: "Ja, det maa I selv bestemme, for nu kan I snart ikke spørge mig til Raads længere". Mor sagde, at dengang var hans Stomme lige saa kraftig og naturlig som altid. Og saa døde han et Par Dage efter, vist uden at Mor havde ventet, det skulde ske den Gang.

Dengang var Broder Anders kun 16 Aar, og Mor og han maatte saa føre Bedriften gennem Kriseaarene i Firserne. Jens Peter Espøker sagde engang, at det var med en aldeles forbløffende Energi, Mor tog det Arbejde paa sig, og at der var ingen, som havde ventet, hun kunde magte det. Men saa skete det, som vi har set flere Gange i Slægtens Historie, at en Enke, der er blevet ene med sine uforsergede Børn, kan holde til meget mere Slid og Afsavn, end nogen kan tænke. Mor gjorde sin Pligt, ja, mer end det. Hun reddede Gaard og Familie igennem uhyre vanskelige Tider, "og fik ikke ret meget Tak derfor". Det skarpe Skel, der blev mellem Friskolegrundtvigianerne og de andre, havde skilt hende fra hendes naturlige Raadgivere, Broderen nede paa Bøgely, og det blev derfor Farbroder Henrik, der i den første Tid hjalp til daglig, og Lars Jensen paa Espøker, som gav Raad. Jeg tror nok den Hjælp,

Broder Anders ydede, or blevet undervurderet, genske vist var han altid fraværende, naar der var noget i Vejen. Mor var ene, da den tossede Hoppe, som slog Føllet ihjel, foledede. Hun var ogsaa ene, da vor første So, som vilde æde Grisene, færede første Gang, og Mor stod en hel Nat med en Kép og ragede Grisene væk, naar Soon kom færende efter dem. Anders havde ikke Bondesind, men han var Bindeleddet ud til Verden, hvor alt det nye, der kom from paa Landbrugets Omraade, skete. Det knob forfærdeligt i de Aar. Mad var det ikke saa slømt med. Vi kunde nøjes med Mælk-og-Bred Morgen og Aften, og til Hverdage, naar vi gik i Skole, havde vi Træsko, Lærredsbukser og Bluse, om Vinteren Hvergarnsbukser og smaat med Undertøj. Men faa os anstændigt pæklædt den eneste Gang om Aaret, vi skulde til Fest, til Friskolens Juletra, det var en Kunst.

Mor kom ikke til Møder. Hun følte sig for ensom dertil og nøjedes med at gaa i Kirke. Men hun hørte efter sine Børns Beretninger og fulgte med i deres Oplevelser paa Møder og Skoler, og det var forbavsende saa god Besked hun vidste og saa mange Mennesker, hun kendte af Omtale. Hun følte sig bundet til den Bestemmelse, Far havde taget, om at lade Børnene gaa i Friskole, og følte maaske ogsaa mere for den Retning, og selv om det knob med at skaffe Pengene, blev hun ved at betale dertil. Da Friskolen holdt 25 Aars Jubilæum, kom hun tilfældigvis hen i Byen og hørte derom og blev meget ked af, at man nu slet ikke mere regnede med hende og ikke havde indbudt hende til Fest, endskønt hun havde været med at rejse Skolen og havde betalt mere dertil end de fleste. Saa gik hun hjem, og den Aften græd hun, medens de andre holdt Fest.

Mor havde den Glæde at kunne bevare Slægtsgaarden til Børnene og se, at Tiderne igen forandrede sig, saa hendes Kamp ikke havde været forgæves, og hun havde den Glæde, at Børnene artede sig ordentligt, men hun fik aldrig nogen rigtig Tak for sin store Indsats. Hun levede sit Liv og førte sin Kamp ensom. Børnene var spredt vidt omkring, og ingen af dem havde det som Sømanden ("Men hører han derude, hans Moder lider ondt ---") Det er nu engang Forældres Skæbne at visne hen som Løv i Hest, blot Slægt og Stamme kan leve videre og opfylde deres Bestemmelse.

Henrik Jensen var en middelhøj, bred og kraftig Mand, og han var i sin Ungdom meget smuk. Han var særdeles godt begavet og havde baade Jensen-Familiens gode og daarlige Egenskaber i høj Grad. Og han var netop Bøviset paa, at Begavelse ikke er ret meget værd, hvis man ikke har den i Forbindelse med en vis praktisk Sans. Efter sin Tid og sin Stand var han en meget belastet Mand og meget berygtet - paa Landkortet, som han sad og studerede om Aftenen og opsummerede, hvad der var sket de Steder, han saa paa Kortet. Han brugte hverken sin Begavelse til at gøre sin Bedrift mere rentabel eller til at skaffe sig en indbringende Stilling, men udelukkende til at gøre sit Sjælsliv rigere. Og han blev saa efterhaanden en onsdag Mand, som ikke kom sammen med nogen og derfor slet ikke kunde følge med i Udviklingen og foretage de Forandringer og Fremskridt, Tiden forordede.

Han sagde engang: "Den forbandede Jord. Her saar jeg Byg og Havre og saa gror der Tidslor og Torne op". Sognefogden sagde engang om ham: "For 50 Aar siden var han langt den bedste begavede Karl her i Byen. Jeg tror sku ikke, han er det mere, for han har gaaet bag en kinesisk Mur hele sit Liv". Men bag den Mur levede Henrik Jensen et rigt Liv i sin egen Tankeverden og sine egne Drømme, som vistnok var for sætte til at taale nysgerrige Blikke.

Jeg tror nok, at han ligesom mange Jensener manglede Evne til at koncentrere sig om den enkelte Ting, det gjaldt i Øjeblikket. Hans Tanker var sikkert ikke ved det, de skulde være, men var gaaet deres egne Veje paa Eventyr ud i den store Verden og skulde stadig hentes hjem derfra, naar der var Brug for dem.

Som ung bestemte hans Forældre, at han skulde læse til Degn eller Præst, og han begyndte at gaa op til Lærer Hedager og forberede sig. Men saa drillede hans Fætter, Sognefogden, ham med det, og Henrik Jensen var saa saarbar, at han derfor opgav Studeringen og hellere gav Afkald paa en Stilling, som han netop egnede sig til, end han vilde høre Drillerier derfor. Saa prøvede man at faa ham oplært til at blive Skipper, som var en god Lovevej i de Tider, og han sejlede med Jens Henriksen fra Sierslev, men af en eller anden Grund blev den Plan ogsaa opgivet. Derefter tjente han dels i Højerup Præstegaard og dels paa Karlslundegaarden og blev saa tilsidst sendt ud hos Hans Iversens Enke, hvor der var en giftofærdig Datter, som han saa fik. I Medgift skulde han saa have enten 4000 Kr. eller 8 Tønder Land, Hjørnet ved Asylet. Han valgte saa Pengene - og valgte forkert, ligesom sin Moder, da hun fik hans Fader til at afhænde Sørensen Mark, han havde købt otte Dage før og oplevede saa uden rigtig at forstaa det, at Pengenes Værdi faldt Aar for Aar og Værdernes og Ejendommens Værdi steg sammen med Arbejdslønnen, saa de, der havde Ejendom, blev rige, og de, der havde Penge, blev fattige. Ganske vist var det hans Plan at sætte Pengene i en større Ejendom, men det mislykkedes. Da Dalager i Bjælkerup blev til Salg, gik han derop for at se paa det, men paa Vejen mødte han S. Larsen

fra Louisenborg, som sagde til ham: "Evis jeg var i dit Sted, turde jeg saa rigtig ikke købe". Saa vendte Henrik Jensen om og gik hjem uden at have set Ejendommen.

Senere blev han tilbudt at købe sin Broder Lars' Ejendom, nu Niels Hansens og hans Kone raadete stærkt til, men da Mads Iversen, som var hans Raadgiver, ikke var hjemme, blev Planen opgivet.

Han slog sig saa til Ro paa sin Ejendom, arbejdede lidt for Familien, naar der var Brug for ham og ørgrode sig eller maaske skæmmede sig over, at han ikke drev det videre i avlsmæssig Henseende. Han var engang til Tyr med en Ko oppe hos Sognefogden og sagde bagefter: "Her kommer jeg med min gamle magre Ko, og saa havde han 18 store fede Køer paa Stalden. Jeg maatte jo skamme mig som en Hund overfor min Ungdomskammerat". Engang var hans ene Ko løbet bort en Nat, og da han ikke selv kunde finde den, bad han sin Nabo, Jens Hansen, hjælpe sig. De kunde saa følge et frisk Spor af en Ko lige op til Kappelker, men da Rægteren sagde, at de ikke havde nogen fremmed Ko, vilde Henrik Jensen straks opgive Sagen. Men Jens Hansen sagde: "Lad os se Køerne". Og da de saa havde set Rækkerne igennem, udpegede han een som Henrik Jensens Ko. Rægteren paastod, at det var deres egen, og overfor den bestemte Paastand vilde Henrik Jensen ikke hævde sin Ret, men Jens Hansen blev ved sit: "Jeg kender den jo", sagde han. Saa fik de endelig Køen med hjem, og Henrik Jensen var sin Nabo meget taknemmelig for Hjælpen, men kæmpe for sin Ret vilde han ikke.

Som ung var han forelsket, eller maaske forlovet, med en Pige ude fra Klinten, men den samme Pige havde Niels Nielsen, som dengang var i Krigon, ogsaa forelsket i, og skrev hjem, at han vilde skyde Henrik Jensen, hvis han ikke gav Afkald paa hende. Saa opgav Henrik Jensen Pigen, ikke fordi han var bange for at blive skudt, men fordi han ikke vilde kæmpe for det, han mente at have Ret til. Men han glemte aldrig Pigen, og han tilgav aldrig Niels Nielsen.

Sit indre Liv levede Henrik Jensen rigt. Han var en flittig Kirkeganger og tog Del i Nøder og private Sammenkomster og var en af dem, der sluttede op om Friskolen og dens Lære. Hans Yndlingssang blev ligesom Grundlaget for hans Liv:

" - og naar under Solen ej Sjælen, hvad den vil,
saa er der andre Sole og andre Stjerner til".

Han drømte, ligesom de andre Jensener, om engang i Fremtiden at opnaa det, han ikke formaaede i Øjeblikket. Og den fine sarte Lykkefølelse i alle hans ondsomme Tanker blev bestemmende for hele hans Karakterudvikling. Han blev en fin, retsindig Mand. Til sidst blev det vel især de sidste Verselinjer, han tænkte paa og levede efter:

"Og slukkes alle Sole og Stjerner engang,
end Livskilden springer, hvor ovig den sprang".

"An Hendriks" blev tidligt gift. Hendrik havde været Bestyrer eller Forkarl hos Mormor, da Mads Iversen var ude at lære Landvæsen. Hun var en livlig og naturlig ung Pige, der sikkert gjorde Indtryk paa den 10 Aar ældre Karl. At hun til Gengæld har været forelsket i ham "op over begge Ørene" er der næppe Tvivl om; det var hun hele sit Liv - trods alt!

En lidt yngre Gaardmandskone - An Kirstine Hermans - fortalte mig engang, at min Mor som ung havde et Overskud af Humør og Lune. Hvor hun var med til Karle- og Pigegilder, blev der aldrig kedsomt. - Viser og Sange kunde hun synge i Snesevis baade nye og gamle. Rask paa Hænder og Fødder var hun ogsaa, det gjaldt baade i Arbejde og Dans. Paa Roser kom hun nu ikke til at danse senere i Livet, men hendes oprindelige lyse Sind led sig aldrig kuc. Hun bevarede det trods Slid og Slæb, Barnefødsler (vist 9 el. 10) og Faders ofte noget vrangt Sind. Det lille Parcelstød tog al hendes Arbejdskraft langt ud over hendes Fysik. Hun havde det ikke let! Spinkel var hun, men maatte gøre Karls Arbejde, naar Fader "var paa Gaarden". Intet Under, at hun i Lærens Løb samlede sig flere legemlige Skrøbeligheder, der vilde have slaaet mange andre i Gulvet, men som hun bar uden at klage. Hun bar dem sikkert alt for længe uden at søge Lægehjælp. Dog var hun stadig som Staalfjæderen; der vel kan trykkes sammen, men retter sig ud igen. Hun var heftig, kunde baade "svare igen" og "tude", men det lyse glade Sind gjorde hende ukuelig overfor Lidelser baade af psykisk og fysisk Art. Hun var hurtig paa Haanden, naar det gjaldt om at straffe, det være sig virkelige og tilsyneladende Forseelser. Der var ikke Tid til Overvejelser. Men vi Børn bar ikke Nag, og det gjorde Mor heller ikke. Naar Straffen var fuldbyrdet, var Synden betalt, og vi var gode Venner igen.

Endnu i sine ældre Aar kunde hun se saa hjerteligt over en god Historie, hun læste, og ofte sang hun baade trivelige og muntre Viser. Dog var det mest Salmer med lyse Melodier. En af de foretrukne var: "O Kristelighed".

Hun var, som sin Broder Mads, retscaffen og rettænkende. Hun reflekterede ikke saa meget, men holdt sig, som hun selv sagde til det "der stod i Balles Lærebog". Velbevaget var hun i almindelig Forstand. I Skolen havde hun stadig været Nr. 1, og hun holdt meget af at læse "gode" Romaner og Fortællinger, samtidig med at hun strikkede eller "bandt" Hoser. Selv Skuespil kunde hun læse med Udbytte og se eller falde Taarer paa de rigtige Steder. Romanerne skulde helst ende godt; derfor kiggede hun altid bag i Bogen, før hun begyndte. Var Enden ikke efter hendes Hoved, lod hun den som oftest ligge. Et retlinet, holstøbt Memmeske var hun af Karakter og Væsen.

N.J.S.

HANS JENSEN OG ANE KIRSTINE

Hans Jensen var næst yngste Son i Familien. Han var en høj, mager, knoglet Mand. Engang, Brugsforeningens Bestyrelse skulde vejles, viste det sig, at han trods sin Magerhed var den tungeste. Han vejede 186 Pund. Han var ingen Begavelse saadan som Brødrene. Henrik og Lars var enige om, at han var "et stort Kvaj". Som Soldat kom han paa Koporalskole og fik der lært at skrive og regne ordentligt. Og da han saa giftede sig Gaard og Penge til, blev han en af dem, Egnens Højreparti regnede med. Han gav sig ikke af med Grundtvigianisme og var ivrig Modstander af Friskolen. Han blev efterhaanden Formand for Sogneraadet, Bestyrelsesmedlem i Sparekassen m.m., og takket være sin sunde Forstand og sin praktiske Sans klarede han alle Stillinger godt og blev en anset Mand. Han blev tilsidst en meget rig Mand, idet han vandt en stor Gevinst i et bulgarsk Lotteri og var saa heldig at faa en redelig Mand, gamle Veksellerer Gedalia, til at hjælpe sig med at faa Gevinsten hjem. Gevinsten blev kun udbetalt i bulgarske Statsobligationer, og da han fik dem hjem, var han heldig engang til, idet Bulgarien vedblev at bestaa som Rige, og Obligationerne steg betydeligt i Værdi. Han havde saa Gedalia og efter hans Død en anden Veksellerer til at forvalte Papiernerne, og det gik stadig godt og bidrog i høj Grad til hans Rigdom.

Hans Jensen var en myndig Mand, men det knob med at holde Styr paa den hyste-
riske Kone, han havde faaet, og Hjemmet led under hendes stadige Anfald og var venskelligt at komme i, da hun undertiden kunde faa sin rolige Mand over paa sit Parti. Engang ved et Gæstebud var der blevet saadan en Uenighed, at de truede Poul Sørensen med at gøre ham arveles. Poul Sørensen tog det meget overlegent og sagde: "Det er ogsaa lige meget, for jeg har kanske lige saa mange Penge som jer". Da blev de gamle meget imponerede og opgav Trætten, naar han saadan slog dem det bedste Vaaben af Hænderne.

Der var imidlertid ingen rigtig Lykke ved Pengene, idet de slet ikke kunde sikre Familiens Fremtid. Der var kommet nyt Blod og andre Egenskaber ind. Flere af Børnenes Familier gik holt til Bunde, og andre havde ikke den gamle Slægts Evner og Livssyn.

*alle omme - ingen kunde med sinne skide for saa meget
af saa lidt, endda det gjaldt at lægge Gjælden, som Lørdag
Fig. Begge var meget glade for at lære, og mange er de Børn, der
blev ledt i det Vjens dets fra Landforening, Lærebøger og
F. Børn var meget glade, naar for sin Læser lærte noget
meget som skolepige 61. Christen.*

*Ja for lidt, 63. Der gammel, var Lørdag gammel, alle for
mogen skade affaldig - de lykkelige der var alle, men endda var de
mange for dem at lære, og de gamle, for dem Lørdag
skide skide sine fine. (3. September 1946)*

Farbroder Lars var en stor Begavelse, var meget veltalende, temperamentfuld og lyrisk, men manglede Moral. Han var en høj, ualmindelig smuk Mand, rank og spensig. Han havde store selskabelige Evner, havde let ved at vinde sig Venner, men lige saa let ved at skille sig af med dem igen. Han var viljestærk og stadig og førte altid sine Ideer igennem, baade naar det var ondt og godt.

Som ung kom han i Lære under Landhusholdningsselskabet paa en Gaard i Sydsjælland. Der lod han sig friste af en Pige, og da det saa viste sig, at hun skulde have et Barn, som han dog vist ikke var Fader til, ønskede Familien, at han skulde bryde med hende - "for det var ikke et Parti for ham". Han hævdede imidlertid stejlt, at han vilde giftes. "For han var en Mand af Ære". Saa besluttede Familien sig til at sende et Par Mand ned at se paa Pigen og skønne, om man kunde være hende bekendt. Saa blev Henrik Jensen og Lars Jensen fra Espekær sendt den lange Tur til Vordingborg for at se paa hende. Det blev Snestorm undervejs, og de kørte forkert, og Lars Jensen fortalte som gammel om, hvordan han havde kørt 24 Mil i Storm og Uvejr. De fik Lov at stalde Hestene ind og blive der Natten over. "Pigen vi skulde se paa løb omkring ude i Mejeriet og havde ikke andet paa end en rød Uldklokke, og hun var allerede godt tyk". Det var vist hele det Skøn, de fik taget, men Stine, som Pigen hed, viste sig siden at være betydelig bedre end sit Rygte.

Da der ikke var anden Udvej, maatte man lade dem gifte sig, og de fik saa de seks Tønder Land, som Niels Hansen nu har, Lars Jensen blev ikke ret lange ved Husbandsstedet. Det var for smaa Forhold for ham. Pastor Ovesen, som havde været Præst i Højerup, og som Henrik Jensen havde været Avlskarl for, havde faaet Embede oppe i Lyngby ved Frederiksborg og vilde forpagte Præstegaarden bort. Det blev ikke Henrik, men derimod Lars, som gik den lange Vej op til Lyngby og forpagtede Præstegaarden. Da han gik hjem, og var kommet lidt Syd for Køge, kom den gamle Sognefoged og et Par Stykker til kørende og spurgte, om han vilde køre med hjem: "Nej, gu vil jeg ej, nu faar jeg selv baade Heste og Vogne", sagde han. Saa gik han videre uden at give nærmere Besked.

Han blev en Dol Aar i Præstegaarden og blev en stor Mand paa Egnen, var bl.a. Medlem af Bestyrelsen for Frederiksborg Amts Skytteforening, holdt mange udmærkede Taler og var en anset Mand. Han blev Ven med Digteren Chr. Hostrup, der var Præst i Frederiksborg, og med Skuespilleren Olaf Poulsen og mestrede baade det religiøse og det kunstneriske.

I de Aar kom han tit til Køge Marked og købte Kvier, og som den gamle Sognefoged Sagde: "Det var en Forpagter, man lagde Mærke til. Han kunde dominere hele Markedet og fik altid den Vare, han ønskede".

Men saa snød og narrede han Præsten og maatte bort fra Forpagtningen. Han blev saa Inspektør paa en stor Arbejdsanstalt, som Københavns Kommune havde, og der var ingen, der kunde tumle Bisserne som han. Gamle Dalgaard fortalte, at engang han be-

søgte ham som Soldat, blev der kaldt en fæl Bisse ind paa Kontoret for at faa en Irettesættelse. Lars Jensen sluttede: "Hvis du ikke opfører dig bedre, faar du le-
gemlig Straf" - "Jeg modtager ikke saadan Straf" - "Det plejer jeg ikke at spørge
Folk om". Og med det samme gav Lars Jensen ham et Slag paa Strubehovedet, saa han
besvimede, trak saa Bukserne ned paa ham og gav ham nogle Stokkeslag i den bare og
smed ham saa ud af Deren, før han kom til sig selv igen. "Opsynsmand, tag du dig
af ham, han er færdig her".

Men saa forgreb Lars Jensen sig paa en af de Kvinder, som ogsaa var paa An-
stalten og kunde saa ikke bliver der som Inspekter. Han købte derpaa Lyngby Kro og
tjente store Penge, men maatte ogsaa bort derfra paa Grund af en Affære. Han solgte
saa Kroen til sin ældste Søn, men snød ham nogle Penge fra, som Espeker maatte laa-
ne Sønnen, for at han kunde blive ved Kroen. Saa gik det ned ad Bakke med Lars Jen-
sen. Han havde brudt med Konen og Børnene, og Familien vilde heller ikke have noget
med ham at gøre, og han var ikke længere ung. Men endnu engang fik han Hovedet oven
Vande. Han fik Carlsberg til at oprette et Øldepot i Klippinge og fik Lov at bo hos
sin Søster Ane. Han fik hurtigt en stor Omsætning og tjente godt. Faster Ane gjorde
alt for at omvende ham til et bedre Liv, og der blev holdt mange og lange Debatter
mellem de to begavede og veltalende Mennesker. Faster udlagde baade Biblen og Bal-
les Lærebog, men fik kun til Svar: "Nøh, nøh, kom ikke til mig med den", eller
"Naar jeg er død, maa I gerne smide mig ud til Revene".

Saa solgte Lars Jensen Ølforretningen og flyttede til Køge og ernærede sig som
Krybskytte og fik vist organiseret Erhvervet som ingensinde før. Det var i den Tid,
Niels Nielsen, Ankerstræde, udgav "Nattens Nyheder". Lars Jensen optraadte ved
Skovauktioner under Navnet "Vildthandler Lars Jensen", og Skovfogderne vidste jo
godt, hvori Vildthandlen bestod, men fik aldrig fat i ham. Saa flyttede Lars Jensen
til Varpelev, flyttede sammen med en tvivlsom Kvinde og fik nogle Børn med hende og
tilsidst kom han under offentlig Forsorg. Han skrev ikke saa sjældent i Østsjællands
Folkeblad, først Jagtbreve, "En Jægers Sorger og Glæder". Siden skrev han mod
Varpelev Sogneraad, tilsidst uden at faa Svar.

Og saa var Lars Jensen gammel. Men saa skete det mærkelige, at han, der havde
følt sig helt frigjort fra sin Børnelærdom og sin Slægt og sine moralske Forplig-
telser, begyndte at snakke om, at det kunde være dejligt, hvis han engang kunde
blive begravet paa Storehedinge Kirkegaard, hvor hele hans Slægt havde fundet Fred.
Han blev saa indlagt paa Storehedinge Sygehus, og Oversygeplejersken, Frk. Brand-
strup, kom meget betaget op i Sierslev Friskole og spurgte Margrethe Nielsen, hvad
det dog var for et udmærket Menneske, som stammede her fra Sierslev, og som de nu
havde faaet op paa Sygehuset. Hun havde aldrig truffet saadan en Begavelse.

Lars Jensen blev rask igen og kom endnu engang til Varpelev og skennede saa,
at han havde forbrudt sig saa meget mod sin Slægt, at han ikke havde Ret til at bli-
ve begravet blandt dem paa Storehedinge Kirkegaard, men trestede sig med, at han dog
kom til at hvile i Stevns Herred.

Da han saa var død, blev han begravet af Varpelev Sogneraad. Men hans to ældste Sønner kom herud til Begravelsen og betalte alt, hvad han havde modtaget af Sognet. Deres Far skulde hvile gældfri i sin Hjemstavns Jord. Og den ældste Søn, som nu var blevet Millionær, vilde ikke, at hans Slægt skulde skyldes noget.

Bedre om Lærmænds Børns Børn end om Lærmænds Børn.

Winston Churchill har engang sagt: "Vor Historie, vore Æventyr og vor Digtning det er os, saadan som de fortæller, er vi —".

Jeg har nu fortalt Slægtens Eftermæle, som det er overlevet uden at sammenholde det med forstyrrende historiske Fakta. — Maaske det derfor i lige saa høj Grad beretter om deres Stræben og deres Drømme, som den Virkelighed de maatte nøjes med, men saadan er altsaa vor Arv. — Vi ejer jo endnu baade Fæster Kirstens Udholdenhed og Fæsters Anes Trofasthed, og vi har Farbror Lars' Mod og lyriske Fantasi, saavel som Farbror Henriks Følsomhed og Saarbarhed, og der kunde ogsaa nævnes forskellige legemlige Ligheder, som viser vi er en Slægt, der har modtaget Arv.

Inden jeg slutter min lille Beretning om de gamle Slægter, vil jeg minde om, at foruden dem, jeg har omtalt, er der gaaet utalte Generationer af vor Slægt og vor Stamme forud, og at det netop er deres Arbejde og deres Ideer vi lever paa —.

De ryddede Skovene dræbte de vilde Dyr og skabte Lov og Ret, saa der blev Betingelser for fredeligt Arbejde og Kultur, og saa blev det først vor Hjemstavn og vort Fædreland, fordi det var skabt af vor Stamme og vor Slægt, og fordi den gamle Drøm om at gøre sig Jorden underdanig var opfyldt af dem. — Det er vel derfor, at vi har det mere kært end noget andet, og at vi kan synge:

"længer end Saga, gaar vor Arv."

Men Jensenslægten har sin særlige Arv, som er baade mere direkte og mere stedbundet og det andet. Vi behøver ikke som Digteren at sige: "Hvor er din Hjemstavn, og hvor er din Vugge". — Vor Hjemstavn har altid været i høje Stevns. Saa langt vi kan følge Slægten, har den boet paa Gjorslev Gods, Øst for Tryggevalde Aa og Nord for Lydebækken. — Og der har vor Slægtsarv især været Jorden. Den gamle velsignede Slægtsjord, som aldrig blev træt at at yde, men Aar for Aar fyldte Lofterne med gyldne Kærner, som gav rigelig Føde baade til Mennesker og Dyr. — Den Jord har fostret de gamle Slægter, og i dens lune Skød var de lagt til Hvile, naar deres Arbejdsdag var til Ende.

Der var vel flere af dem, som havde bedre Evne til andre Ting, og som maaske egnede sig bedre til Lændens end til Haandens Arbejde, men de adlød alle, naar Slægtsjorden kaldte, for de vidste, at det var det første Bud. Selv om de ikke blev de fødte Landmænd, saa gjorde de et solidt og godt Arbejde og de blev lykkelige, fordi de følte deres Samherighed med Slægten og Jorden, og fordi de ved Hjælp af deres Fantasi og deres Aand kunde hæve sig op i en renere og lysere Verden og leve deres Liv der uden Hensyn til den graa Hverdag. — Hos os findes Lykken mere i vor egen Tankeverden end i Forholdene omkring os, og det er vel alt det, der gør, at vi saa lydigt kan synge:

"Lær os at raade stort saa rig en Arv".

Vi er en Slægt med stærk Udlængsel og er næsten alle rejst ud. Men vi er til-
lige en Slægt med endnu stærkere Hjemlængsel og er næsten alle kommet tilbage.
Nogle efter at have vundet Ære og Gods, andre med knækkede Vinger. --
Men de er kommet tilbage, for det var først, naar de blev ældre, de rigtig for-
stod hvor kært, der var i Barndommens Egne, og hvor uundverlig den var for dem.
Der havde Markens Græde ornåret gamle Slægter, og der havde Kampen for Tilværelsen
og Hjemmets Liv skabt deres Karakter og der "hvor Sol og Sky gaar ned bag de vante
Tinder", syntes de, der var bedre at leve end andre Steder. Og der var især bedre
at dø. - Naar Præsten engang sagde: "Til Jord skal du blive", skulde det helst være
den Jord, hvorfra de var kommet. Saa var de hjemme. Baade de der havde arbejdet for
Land og Folk, og de der kun havde bragt Slægtens Evne videre. Saa var de alle ble-
vet et Trin paa Slægtens Himmelstige og havde ydet deres Bidrag til Fremtiden.
Og saa havde de efterlevet Valdomar Rørdams Ord:

"Bring du os, hvor du kan,
tag du os Mand for Mand,
staa skal vort eget Land
som fri Mænds Arv".

Toftkær, Julen 1945.

Fr.Jensen

Heri har desuden været foretaget en Løbskøb om
hendes døde Bøge gennem 100 Løb.
Hans forældre paa deres Side - (vare Tjolderældre):
Gaardmst. Hans Jensen, Lørdag f. 1769 og Hustru
Anne Nielsen f. 1768
De havde 4 Børn og deraf var Hans Margrethe Nielsdatter
den Ældste, f. 1794, gift med Ernst Jensen, der siges
f. 1800 - d. 1875, og boede paa Højsgaard. Af de 9 Børn var den
første den f. i Bøge - Niels Jensen d. 5 Februar 1830,
gift med Anne Nielsdatter, f. 23 Dec. 1839.

[illegible][illegible]

alle sammen - engelsk kunde med samme skodder fra sine meget
 af sine brødre, endda del gik ad bygge Bjergene. Der end alle
 17. Regge var meget glade for at lade, og mange is de Regge, der
 blev lade, var Bjerg dels fra Landstoring, Landstoring, og mange
 18. Bjerg var meget glade, men for sin skodder lade Bjerg
 mens alle skodder og skodder.

— Ja Enk dide (3) das gammel, var hos brøderne gammel eller for
nogen maade afslagt - de lyktelinge var var orre, men enden var de
indlagt for brømt af Løse og at gemme dem, for det var Løse
skulle elskede sine fine. (3. September 1946)